

● TARİH 1

• İLKÇAĞ UYGARLIKLARI

- İnsanlığın ortaya çıktığı andan itibaren dünyanın farklı yerlerinde birçok uygarlık meydana gelmiştir. İnsanlar, ilkçağdan itibaren verimli tarım alanlarını, su kenarlarını yerleşim yeri olarak seçmişler ve buralarda ilk uygarlıkların temellerini atmışlardır.

ZEUS SUNAĞI

MESCİD-İ AKSA

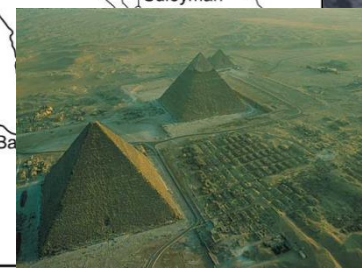
AYASOFYA

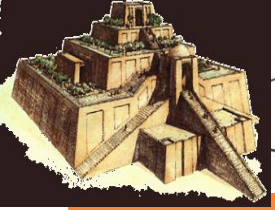

ZİGGURAT

www.tariheglencesi.com

MEZOPOTAMYA UYGARLIKLARI

SÜMERLER

(MÖ.4000-MÖ.2350)

Başkentleri yok, çünkü şehir devletleri biçiminde teşkilatlanmışlardır. Bu şehir Devletlerine site adı verilmiştir. Siteleri yöneten krallara patesi ya da ensi adı verilir.

İlk Yazı

İlk yazılı kanun Sümer kralı Urgakina tarafından hazırlanmıştır.

İlk destan: Gılgamış

Çok katlı tapınak: Ziggurat

AKADLAR

(M.Ö.2350-MÖ.2150)

Başkenti Agade

İlk imparatorluk

İlk daimi ordu

Akadlar, Sami

Soyundan gelir.

ELAMLAR

(MÖ.3000-MÖ.640)

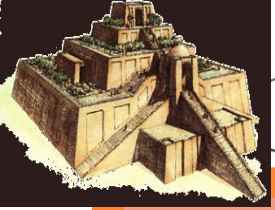
Başkenti Sus

Elamlar madencilik, çömlek yapımı ve seramik yapımında ilerlemişlerdir. Elamlar çivi yazısını kullanmışlardır.

SÜMER

E-SABA

Sümer teyze , **elalem** kızarı diye torunu **Asu** Rengine, **bak** adımı **bari bil** dedi.

MEZOPOTAMYA UYGARLIKLARI

ASURLULAR (MÖ.2000-MÖ.612)

BABİLLER (MÖ.2100-MÖ.539)

Başkenti Ninova
İlk atlı ordu

Ninova'da ilk kütüphane
Asurlular, en çok Anadolu'da ticaret yapmışlardır. Asurluların varlığına M.Ö. 612'de Medler, Babilliler ve İskitler tarafından son verildi. Anadolu'da, Asur Pazar yerlerine KARUM denir. **Çivi yazısını Anadolu'ya getirdiler. Böylece Anadolu'da tarihi dönemler başladı.**

Başkenti Babil

Mezopotamya kanunlarını Babil kralı Hammurabi topladı. Birinci Babil Devleti'ni M.Ö. 1594'te Hititler yıktı. İkinci Babil Devleti'ni M.Ö. 539'da Persler yıktı. Babilliler, astronomi çalışmaları yapmışlar, burçları bulmuşlar ve yılı 354 güne bölmüşlerdir.

Mezopotamya'da ölümden sonra hayat inancı olmadığından, anıt mezarlara hiç rastlanmaz.

www.tariheglencesi.com

Sümer teyze , **elalem** kızar diye torunu **Asu** Rengine, **bak** adımı **bari bil** dedi.

Sümerler meydana getirdikleri yüksek uygarlık seviyesinde bilimde de ileri gitmişler bilim alanında şu çalışmaları yapmışlardır.

1. Ayı 30, yılı 360 gün olarak hesapladılar. 2. Gece ve gündüzü 12'şer saate böldüler. 3. Bir yılı 12 ay olarak hesapladılar.

4. Ay ve Güneş tutulmasını
hesapladılar. 5. Aritmetik ve
geometrinin temellerini attılar.
6. Çarpma ve bölme cetvellerini
buldular. 7. Daireyi 360 dereceye
böldüler.

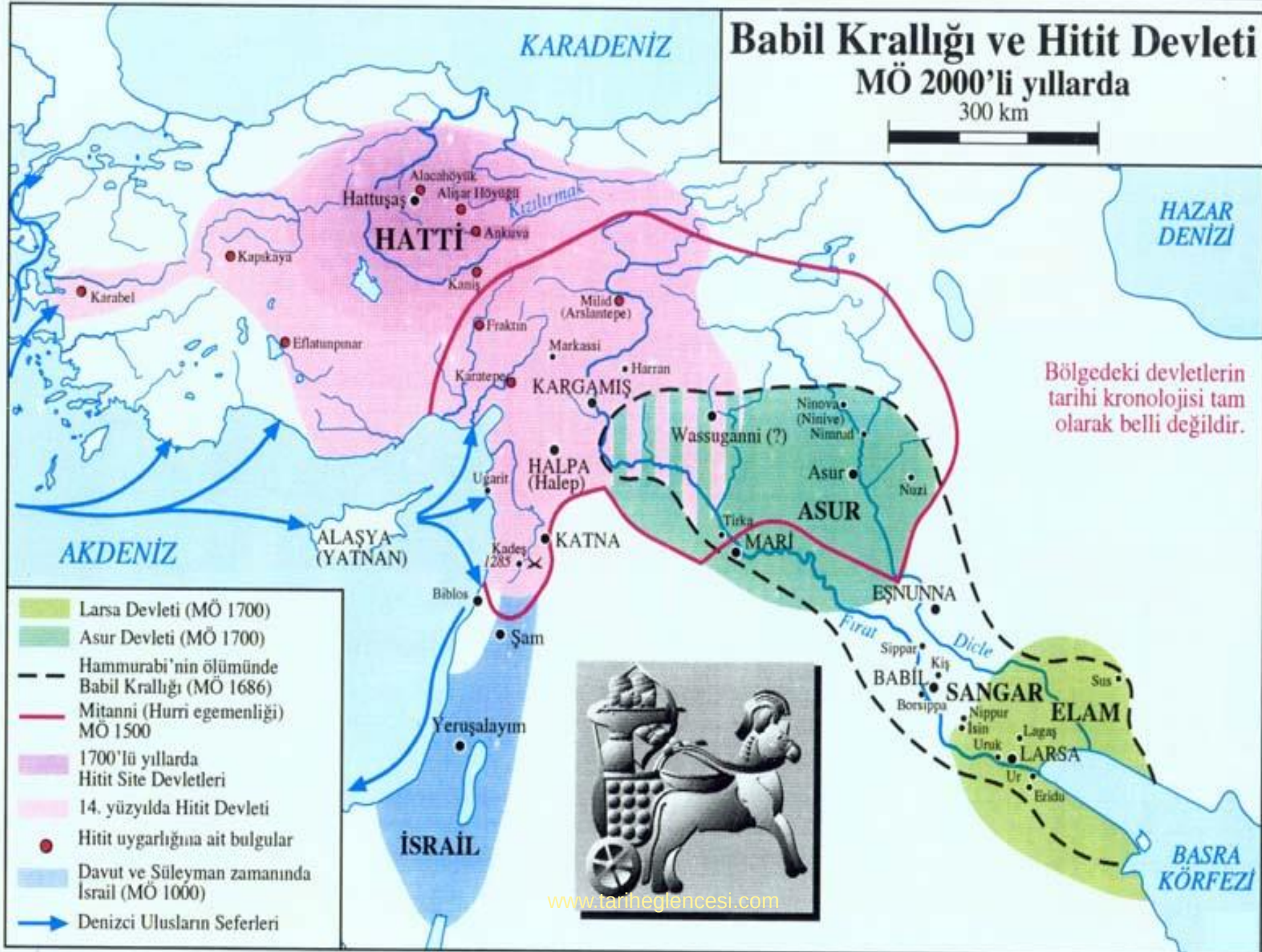
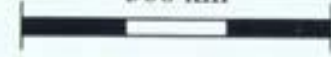
ÇOCUKLAR,
BU TAŞ, BU DA
CİLALI TAŞ...
DERS BİTMİŞTİR,
ÖNÜMÜZDEKİ
YIL GÖRÜŞÜ-
RÜZ...

1-C

Babil Krallığı ve Hitit Devleti

MÖ 2000'li yıllarda

300 km

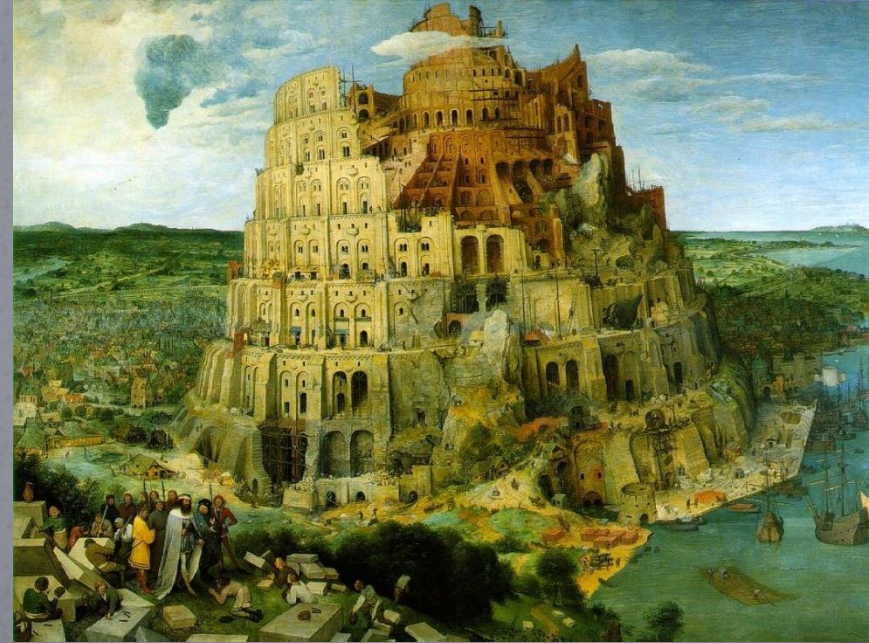

Babil'in Asma Bahçeleri

Babillilere ait en önemli sanat eserleri şunlardı : **Hammurabi Steli, Babil Kulesi ve Babil'in Asma Bahçeleri.**

Babil Kulesi

MÖ 8. ve 7. yy'da Asur Devleti

Dünyanın en eski oyuncak arabası

SEYHİMUS EDİS MARDİN

Mardin'deki höyüklerde yapılan kazılarda 7 bin 500 yıllık oyuncak arabadan sonra dünyanın en eski arsa tapusu da bulundu. Birkaç ay önce arkeologların bir höyükte yüzey taraması yaparken bulduğu tarihi oyuncak, günümüz araçlarının kopyası gibi. Nusaybin ilçesine 4 kilometre uzaklıktaki Gınavas Höyüğü'nde yapılan kazı çalışmalarında ortaya çıkarılan tablet ise çivi yazısı ile yazılmış. Tablet arazi tapusu olduğunu belirten Mardin Müzesi arkeologlarının yaptığı analiz sonucuna göre 5 santimetre boyundaki tablet, dünyada bir ilk olma özelliğine sahip.

Kültür ve Turizm İl Müdürü Davut Beliktaş,

Dünyanın ilk tapu senedi milattan önce 7-8. yüzyıl, Yeni Asur Dönemi'ne aittir. Tablet üzerinde Sarri isimindeki babanın 3 oğluna ait araziyle meyve ağaçları ile birlikte İstarnadin ismindeki bir adama sattığı yazıyor.

sergilenen son arkeolojik eserlerle birlikte Mardin Müzesi'nin daha çok önem kazandığını söyledi. 7 bin 500 yıl önce taştan yapılmış oyuncak arabanın günümüz araba şekillerine çok benzediğini ve bir traktör görüntüsü verdiğini belirten Beliktaş, oyuncak araba-

run yanında farklı kazılarda 5-6 bin yıllık taş bebek ve taştan yapılmış ses çıkaran kuş görünümündü düdüklülerin bulunduğunu anlattı. Gınavas Höyüğü'nde bulunan tapu senedi tableti hakkında bilgi veren Beliktaş, tabletin çok iyi korunduğu için üzerindeki yazının bozulmadığını ve camur üzerine çivi yazısı ile yazı yazıldıktan sonra fırında pişirildiğini kaydetti.

Bulunan eserleri, Mardin'in insanlığın beşiği olmasının kanıtı olarak nitelendiren arkeolog Mesut Alp ise, "Bu oyuncak, bir höyüğün yüzey taramasını yaparken toprağın üstünde bulduk. Bu eser sayesinde bile buranın ne kadar kadim bir yerleşim alanı olduğunu farkına varıyoruz." diye konuştu.

Altından İskit Tarağı

İSKİT SAVAŞÇISI

İskit-Pers Savaşları
İskitlerin Alp Er
Tunga Destanına,
İranlıların Şehname
destanlarına konu
olmuştur.

Eski Mısır

- ▲ Eski Krallık piramitleri
- ▲ Orta Krallık piramitleri
- 17. sülale zamanında Yukarı Mısır (1650–1551)
- Vasallar
- Mısır'a 1560'ta yerleşip, 1540'ta tam hakimiyet kuran Hyksoslar
- 18. ve 19. sülale tarafından MÖ 1571–1186 tarihleri arasında işgal edilen yerler (Yeni Krallık)

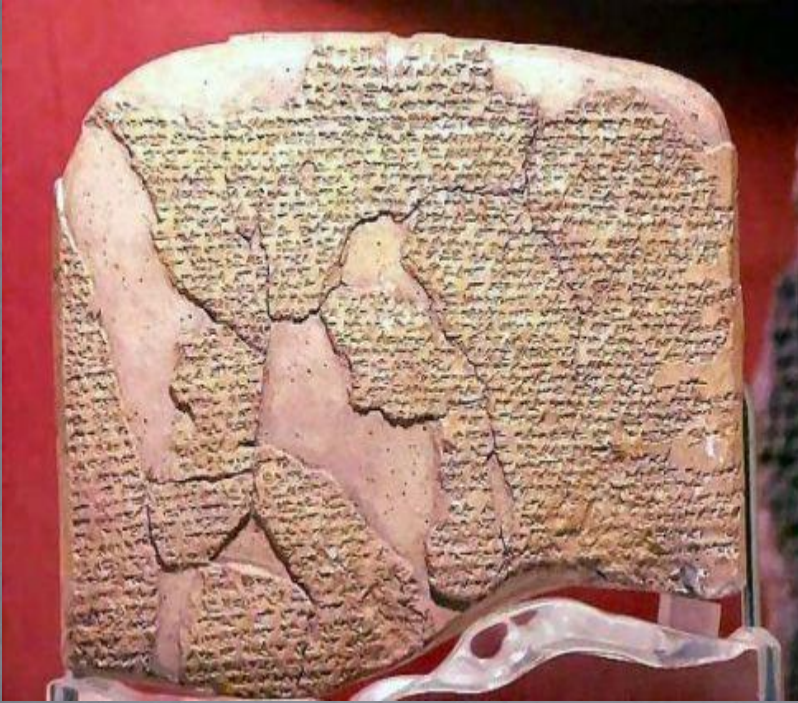
MISIR MEDENİYETİ SİYASİ TARİH

Eski Mısır'ın tarihi M.Ö. 3000 yıllarında başlar. Kral Menes, MÖ.3000 yılında Mısır'a hakim olarak siyasi birliği kurdu. Kral Menes'le birlikte Mısır'da **"firavun"** adı verilen dini ve siyasi gücü olan **tanrı-kralların** yönetimi başlamıştır. 333 yılında Büyük İskender'in Mısır'ı almasıyla son bulur. **Mısır tarihinin en önemli olayı Hititlerle yapılan Kadeş savaşı ve antlaşmasıdır.**

Soru: Firavun kimdir?

Cevap:Hz.Musa ile
savařan kimse.

Kadeş Antlaşması Tableti

Mumya üzerinde araştırma yapan bilim adamları, kalp hastalıklarının binlerce yıl öncesine dayandığını bildirdi.

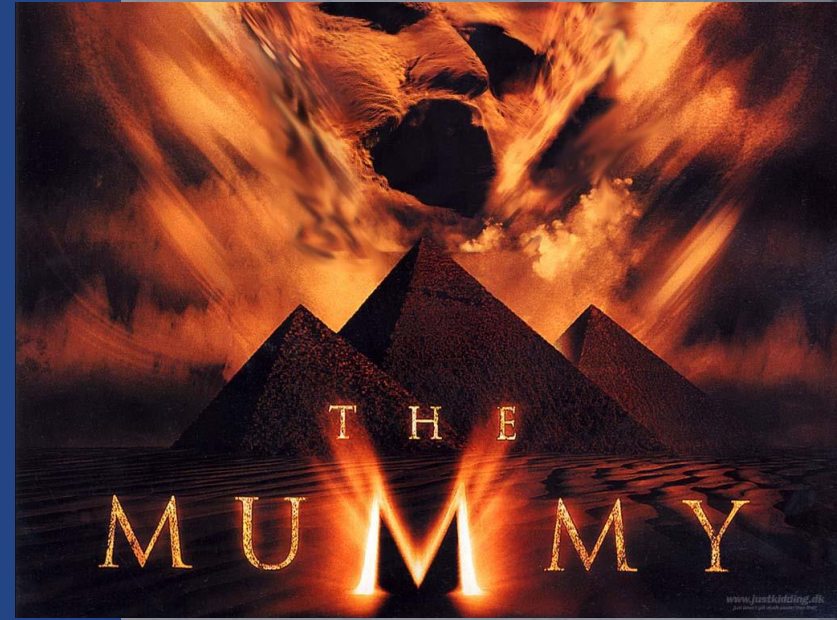
3 bin 500 yıllık sır: Firavunlar kalpten çok çekmiş

➤ Tüm dünyada her üç ölümden birinin sebebi olarak gösterilen kalp rahatsızlıklarının modern çağın hastalığı olduğu ileri sürülür. Ancak, bilim adamlarının yaptığı araştırma, bunun sadece bir efsane ürünü olduğunu ortaya koydu. Çünkü 3 bin 500 sene önce yaşayan Mısırlı Ahmose-Meryet Amon adlı prensesin de damarları tıkalıymış. Amerikan haber ajansı Associated Press'te yer alan habere göre, Mısırlı ve Amerikalı bilim adamları ülkelerinde kalp rahatsızlıklarının ne kadar yaygın olduğunu gözler önüne sermek için bir araştırma

yaptı. Başkent Kahire ve Amerika'daki 52 mumyayı inceleyen bilim adamları, bunların 44'ünde damar tıkanıklığı olduğunu saptadı. Araştırmayı yürütenlerden El Ezher Üniversitesi'ndeki kardiyoloji profesörü Adel Allam, yaptıkları araştırma sonucu damar tıkanıklığının 3 bin yılı aşındır var olduğunu söylüyor. Binlerce yıl önce yaşamış olan Mısırlı prensesin tıkalı atardamarları, Firavun ailesine mensup kişilerin de kalp hastalıklarından çok çektiğini ortaya koydu. Allam'a göre, bu nedenle bunu modern çağa mal etmek yanlış olur.

- **MISIR MEDENİYETİ KÜLTÜR VE UYGARLIK**

- Mısır'da monarşik-bürokratik devlet yapısı vardı. Devlet yönetiminde en tepede **firavunlar** bulunur, firavunlar tanrının oğlu sayılırdı. Firavunlar tanrının oğlu olduğundan **ilah-kral** anlayışı görülürdü. **Vezirlik** ilk kez Mısır'da görülmüştür.

- Mısırlıların en önemli tanrıları **Amon-Ra** ve **Ösiris**'ti. **Mumyacılık ve tıp** alanında ilerlemişlerdi. 24 harflik **hiyeroglif** denen bir resim yazısı kullanılmıştır. Mısır bilimini Nil Nehri'nin hareketliliği etkilemiştir.

Yılı 365 gün ve 12 ay olarak hesapladılar. Matematikt'e ve tıpta ileri gittiler. **Pi sayısını** buldular. Önemli sanat eserleri : **Piramitler, Amon Tapınağı, Beni Hasan Mezarları, Labirentler**

Sfenks

Not: Mısırlılar ölümünden sonraki hayata inandıkları için ölülerini mumyalamışlar bu da tıbbın gelişmesini sağlamıştır.

- Mısır'da tıbbın gelişmesinin sebepleri nelerdir?
- Cevap: Anallar yazmışlardır. Böylece bugün buldukları bir ilacı gelecek dönemlere aktarmışlardır. Bunun sonucunda bugün bulunan bir ilaç o dönem bittikten sonra unutuluyor ve daha sonra da başka biri yeni buldum diye ortaya çıkıyor böylece gelişme süreci yavaşlıyor. Analları yazarak tıbbı geliştirmişlerdir.

- **Cevap:** Mısır'da astronomi,tıp vb. alanlara gelişmeye başlamışlardır. Tıpta ilerlemelerinin sebebi hastalıkların artmış olması buna çareler aramaya başlayarak tıpta ilerlemede bulunmuşlardır. Bazı bitkileri bir araya getirerek te ilaç yapmışlar yanılma yoluyla tıpta bir çok bilgiler elde etmişlerdir. Bunlardan bir tanesi de nane-limonun soğuk algınlığına iyi gelmesidir.

- Soru: Mısır'da tıbbın gelişmesinin sebepleri nelerdir.
- Nil nehri her zamanki gibi Mısır'ın yaşam kaynağıydı. Firavun ölmüştü. Mumyacılar Papirüs kağıdıyla mumyaladılar. Ve piramidin içine yerleştirdiler.

Pers Krallığı (MÖ 700–486)

700'de

Perslerin MÖ 556'da
Medlerden aldığı yerler

Perslerin MÖ 546'da
Lidyalılardan aldığı yerler

Perslerin MÖ 539'da
Babillilerden aldığı yerler

MÖ 529'a kadar
alınan yerler

MÖ 486'ya kadar
alınan yerler

a

İran Uygarlığı

İran Medeniyeti'ni, Medler ve Persler meydana getirdi. Medler, MÖ.VII. Yüzyıl ortalarında siyasi bir güç oluşturmuşlar, Keyeksar döneminde (MÖ.625-585) bağımsız olmuşlardır. Medleri M.Ö. 550'de Persler yıktı. **Persleri M.Ö. 330'da Büyük İskender yıktı.**

- Persler ülkelerini “satraplık” adı verilen eyaletlere bölmüşlerdir. Satraplıklar “satrap” adı verilen görevliler tarafından yönetilmiştir.

Daskilyon

Daskyleion'da Pers satraplığı dönemi (İÖ 6. yüzyıl) Zerdüşt dinine (Zoroastrianizm) ait bir açık hava kült alanı ortaya çıkarıldı.

DASKYLEİON ANTİK KENTİ'NDE KAZILAR SÜRÜYOR

Bandırma Ergili köyü Hisartepe'deki antik kent Daskyleion'da Kültür Bakanlığı sponsorluğunda Muğla Üniversitesi arkeologları kazı çalışmasını yürütüyor.

Bandırma Belediye Başkanı Sedat Pekel, antik kent bölgesine gidip Kazı Başkanı Doç. Dr. Kaan İrem ve Arkeolog Handan Yıldızarslan'dan kazı çalışmaları hakkında bilgi aldı.

Kazı Başkanı Arkeolog Kaan İrem, "Şu anda kazı alanında Lidya ve Pers dönemine ait saray giriş kapısını bulduk. Ayrıca Frigler dönemi eserlere seramik buluntulara rastladık. Kazı alanında mimari kalıntılar, kabartmalar, seramik, metal kaplar, fildişi buluntular, mühürler, Frig seramikleri, Lidya krallığı zamanındaki eserleri çıkarıyoruz. Antik kentteki tarihi eserleri çıkarıp Bandırma Arkeoloji Müzesine teslim ediyoruz" dedi.

Dara'da bulunan yaklaşık 300 mezarda, insan kemikleri, çeşitli hayvan iskeletleri ve tarihî eser kalıntıları var. FOTOĞRAF: CİHAN, SEYHMUS EDİS

Dara Harabeleri'nden tarihî mezarlar çıktı

Mardin'in Nusaybin yolu üzerindeki tarihi Dara Antik Harabeleri'nde yapılan kazılarda, Babil ve Pers krallığına ait tarihi toplu mezarlar ortaya çıktı. Kabirlerin M.S. 500'lü yıllara ait olduğu tahmin ediliyor. Arkeologların yaptığı çalışmalarda ayrıca Hazreti İsa dönemiyle ilgili bulgular da elde edildi. Bunun Mardin Valiliği ve Mardin Müze Müdürlüğü toplu mezarları koruma altına aldı. **MARDİN CİHAN**

Daskyleion Antik Kenti kazılarında yeni bulgular

1988 yılından bu yana sürdürülen kazı çalışmalarında bugüne kadar gün ışığına çıkarılan en yüksek sur duvarına ulaşıldı.

Dünyada en erken tarihli Zerdüşt tapınma merkezinin yer aldığı Balıkesir'in Bandırma ilçesine bağlı Ergili köyü yakınlarındaki "Daskyleion Antik Kenti"nde, 1988 yılından bu yana sürdürülen kazı çalışmalarında bugüne kadar gün ışığına çıkarılan en yüksek sur duvarına ulaşıldı.

Muğla Üniversitesi öğretim üyesi ve kazı ekibi başkanı Doç. Dr. Kaan İren, gazetecilere yaptığı açıklamada, "Hisartepe" mevkisindeki

kazılar sırasında, önce M.Ö 6. ve 5. yüzyıllara ait olup, kuzey yönünde uzanan Pers uygarlığına ait kente girişi koruyan surlara ulaştıklarını belirtti.

İren, ardından yine aynı dönem ve uygarlığa ait, doğu-batı yönünde ilerleyen, kente girişi koruyup, diğer surlarla köşe yapan, kireçten yapılmış başka bir sur duvarını da ortaya çıkardıklarını kaydederek, şu bilgileri verdi:

"Kireç taşından yapılan bu sur duvarının yük-

sekliğini, şu ana dek ulaştığımız kadarıyla 2,60 metre olarak belirledik. Kazı çalışmaları ilerledikçe, yüksekliğin 3-3,5 metreye ulaşacağını tahmin ediyoruz. İki evrelili bu sur duvarı, Daskyleion'da şimdiye dek ulaştığımız en yüksek duvardır." Kaan İren, 1 Temmuz'da başlattıkları bu yıl ki kazı çalışmalarını 15 Eylül'de tamamlayacaklarını belirterek, bu dönem toplam 150 bin liralık ödenek ve 16 kişilik ekiple çalıştıklarını kaydetti. (Balıkesir, aa)

4 bin yıllık Pers kılıcı bulundu

Kütahya'da, Seyitömer Höyüğü kazılarında 4 bin yıl öncesinden kalma, Pers medeniyetine ait olduğu bildirilen kılıç ve kabartma kadın figürlü sunu kabı gibi tarihi öneme sahip eserler bulundu.

Kazı grubu başkanlığını yürüten Dumlupınar Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölüm Başkanı Prof. Dr. Nejat Bilgen, bu yıl höyükte 60'ı arkeoloji bölümü öğrencisi 250 işçinin yanı sıra 10'a yakın öğretim elemanının görev yaptığını dile getirdi. "Bu yıl kazıya başlamamızın ardından geçen bir aylık süreçte çok değişik yeni buluntularla karşılaştık. Zaten burada üretim yapıldığını, hem Ege hem Mezopotamya ve Suriye bölgesiyle önemli ticari ilişkileri olduğunu biliyorduk. Bu sene bulduklarımız arasında 4 bin yıllık Pers kılıcı, arkaik heykel, mermer idol var. Bunlar ilk etapta bize

geçen sene sarayını bulduğumuz Erken Tunç Çağı'nda hem Ana Tanrıça inancı hem boğa kültürünün birlikte yaşandığını söylememize fırsat veriyor. Orta Tunç Çağı'ndan kalma, üzeri yüksek kabartmalı topraktan yapılmış kap da elimize geçti. Bugüne kadar bu kazılarda bulduğumuz, Kütahya Arkeoloji Müzesi'ne ulaşan tek örnek denilebilir. Üzerinde, bir eliyle gözünü kapatmış giysili kadın figürü var. Sunu kabı niteliğindeki bu eser de höyüğün Mezopotamya, Suriye, Ege, Orta Anadolu arasındaki ilişkilerini vurgulamak adına önemli bir ipucu oldu."

- Devlet yönetiminde mutlak krallık vardı. Kral, tanrı Ahuramazda'nın yeryüzündeki temsilcisi. İranlılar Zerdüştlük dinine inandılar. Ahuramazda iyiliği, Ahriman kötülüğü temsil etmiştir. Zerdüş tapınaklarına ateşgede denmiştir.

- Persler, Lidyalılardan kalan Kral yolunu onararak ticaretin canlanmasını sağladılar.

- Persler kültürel açıdan Anadolu'dan etkilenmişlerdir.

- Satrap: Perslerde liman devletlerinin başındaki kişilere denir.
- Persler: Persler savaşçı kimlikleri vardır. 300 Spartalı askerleri ile çok işler başarmışlardır. Yunanistan civarında kurulmuştur.

- **Sen onu taşırsın.**
- **Sasani hükümdarlarından Andşir Babegan, tabibine :**
- -Bir günde ne kadar yemek yemeli? diye sordu.
- Doktoru:
- -Üç yüz gram kadar yeter, diye cevap verdi.
- **Babegan:**
- -Bu kadarcık şey insana ne kadar kuvvet verir ki? Diyerek bunu az bulunca, tabip şu karşılığı verdi:
- -**Bu kadarı seni taşır. Bundan fazla olursa sen onu taşırsın.**

HİNDİSTAN

Hindistan'da ilk uygarlık MÖ.4000'li yıllarda **İndus Nehri** boyunca ortaya çıkmıştır. Doğal kaynaklar bakımından zengin olan Hindistan, tarih boyunca değişik kavimlerin istilasına uğramışlardır. Bunlardan birisi de **Arilerdir.**

BUDA HEYKELİ

Ariler, MÖ.1500'lerde Orta Asya'dan Hindistan'a gelmiş siyasi, sosyal ve kültürel yapılarını bu bölgeye taşımışlar ancak burada merkezi bir otorite sağlayamamışlardır. Bu nedenle Hindistan “**racalık**” denen küçük prenslikler tarafından yönetilmiştir.

Ariler, Hindistan'a gelmeleriyle birlikte “**kast sistemini**” bu bölgeye taşımışlardır. **Kast**, meslekleri babadan oğula geçen ve aynı geleneklere bağlı bulunan çeşitli sosyal sınıflardan oluşan bir sistemdir.

Kast sisteminin toplumsal sınıfları; **brahmanlar** (din adamları), **kşatriyalar** (asker ve asiller), **vaysiyalar** (sanatçı, tüccar ve köylüler), **südralar** (işçiler) ve **paryalar** (köleler) oluşturmaktaydı.

Hindistan'la ilgili ilk bilgiler “**Veda**” adı verilen dini içerikli metinlerde geçmiştir.

Hindistan'da **Brahmanizm** (Hinduizm), Taoizm, Konfüçyüzüm ve özellikle **Budizm** dini yayılmıştır.

- Kast sistemi dolayısıyla siyasi bir birlik kuramamış ve güçlü devletler oluşturamamışlardır. Dışarıdan gelenler tarafından yönetilmişlerdir.

Soru: Kast Sistemi'nin Hintlilere ne gibi etkileri olmuştur?

Cevap:Hintlilerin kendilerini mal gibi görmesine yol açmıştır. Yani (sınıflara ayrılmalarından hoşnut olmamalarıdır.)

ÇİN UYGARLIĞI

Yer altı Çin Ordusu

Çin Uygarlığı

Çin, coğrafi bakımdan Asya'nın en doğusunda yer alır. **Sarı ve Gökırmak** çevresinde kuruldu.

Çin uygarlığı Çin yerlileri ile Hint ve Orta Asya göçmenleri tarafından oluşturulmuştur.

M.Ö 2400 yıllarından itibaren Çin Devletleri'nin varlıkları gözlenmektedir. İlk yazılı belgeler ise ancak **M.Ö 1500'lü yıllara kadar gidebilmektedir**. İlkçağ'da Çin'de feodal bir yönetim tarzı vardı ve “**güneşin oğlu**” olarak adlandırılan kral feodallerin en büyüğü olarak yönetimi elinde bulundururdu.

- Çinliler Türk akınlarına karşı M.Ö 214'de yapımına başlanan 2400 km uzunluğundaki Çin Seddi'ni yapmışlardır

www.tariheglencesi.com

- - Barut, pusula, baskı tekniği, ipekten kağıt yapımı, porselen ve mürekkep İlkçağ'da Çin'de geliştirilip kullanılmıştır.
- Çin alfabesi'ni M.Ö 1500'lerde geliştirmişlerdir. Bu alfabe yukardan aşağı yazılır. Türklerle ilgili ilk bilgilere de bu Çince belgelerde ulaşılmaktadır.

- - Yüzyıllarca devam eden Türk-Çin mücadelesinin temel sebebini İpek yolu ve Orta Asya'nın hakimiyeti oluşturur. Çin 751 yılındaki Talas Savaşı'nda yenilince Batı'ya doğru ilerlemesi durmuştur.
- Askeri teşkilatlarını kurmakta Türklerden etkilenmişlerdir. Türkler Çinlilerin etkisi ile yerleşik hayatla tanışmışlardır.

- Konfiçyüs ahlak ve siyasetle ilgili felsefe sistemini geliřtirdi. Çin birlięini savunduęundan zamanla Çin'in milli dini haline geldi.
- Lao Tse, Taoculuk felsefesini kurdu.
- - Konfiçyüs, Lao-çe, Tao ve Budizm dinleri toplumsal hayatta önemli yere sahiptirler. Budizm Hindistan'da ortaya çıkan bir din olmasına rağmen daha çok Çin'de yayılan bir dindir.

ORTA ASYA UYGARLIĞI

- Orta Asya'da kurulan kültür merkezlerinin **tarihi MÖ.5000** yıllarına kadar uzanmaktadır.
- Burada yapılan kazılar sonucu **Yontma Taş Çağına** uzanan gelişmiş kültür bölgeleri ortaya çıkarılmıştır. Kazılarda elde edilen bulgulardan bu kültürlerin Orta Asya'da kurulan Türk devletlerini birçok yönden etkilediği anlaşılmaktadır.

2-Afanesyevo kültürü aslında neolitik devirden kalkolitik devire geçişi temsil eder. Türklerin en eski kültürüdür.

AFANESYEVO KÜLTÜRÜ

MOĞOLİSTAN

TAGAR KÜLTÜRÜ

• Ötüken

ANDRONOVA KÜLTÜRÜ

• Pazırık

KARASUK KÜLTÜRÜ

1-Orta Asya'nın en eski kültürü Anav Kültürü'dür.

M.Ö.6-2,1 yy. arasında üç devreye ayrılan **Tagar Kültürü'dür**. Prototürk Tinglingler bu kültüre mensuptur.

ANAV KÜLTÜRÜ

Anav

3-Andronovo kültürü (M.Ö. 1500- 1200)
Bu devir **metalurjinin** ilerleme kaydetmesi sebebi ile Türk sanat tarihi için önemlidir.

Andronova kültüründen sonra İç Asya'nın **bronz Çağı**'na ait **Karasuk Kültürü** önemlidir. M.Ö. 1300-800'e tarihlenir.

UMMAN DENİZİ

HİNDİSTAN

BENGAL KÖRFEZİ

0 450 900 1350 1800 Km

www.tariheglencesi.com

2010/10/24

4. Harita: Orta Asya Uygarlığı

1.

- Altaylarda Pazırık kurganlarında bulunan halı
- Kazakistan'da Alma Ata şehri yakınlarındaki Esik kurganındaki altın elbiseli adam zırhı

Yukarıdaki buluntular aşağıdakilerden hangisine aittir?

- A) Tabgaçlar B) Göktürkler C) Uygurlar
D) Hunlar E) Kırgızlar

2009-2

2. Orta Asya'da MÖ 1200-700 yıllarına ait Karasuk kültüründen dört tekerlekli araba, keçeden çadır, koyun yapağından eşya; MÖ 700-100 yılları arasındaki Tagar kültüründen ise çok sayıda ok uçları, toka, taç, bilezik gibi üzerleri kabartma hayvan başı işlemeli süs eşyaları ve hançerler bulunmuştur.

Yalnız bu bilgiler doğrultusunda,

- I. Her iki kültüre ait tüm kalıntılar bulunmuştur.
- II. Tagar kültürü zaman bakımından Karasuk kültüründen sonradır.
- III. MÖ 3. yüzyılın sonlarında kurulduğu bilinen Hun Devleti, Karasuk kültürüyle aynı dönemde siyasi varlığını sürdürmüştür.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız I

B) Yalnız II

C) Yalnız III

D) I ve II

E) II ve III

Ticari ilişkileri geliştirmek amacıyla Çin ile Yakındoğu ve Avrupa arasında İpek Yolu yapılmıştır.

KURGAN

- Orta Asya ve Karadeniz'in kuzeyinde önemli uygarlık kuran topluluklardan biri de **İskitlerdir**. İskitler, MÖ. VII.ile MÖ. II. yüzyıllar arasında yaşamışlardır.

Tarihte önemli rol oynayan ilk Türk topluluğu

İskitler(Sakalar)'dir. Önceleri Hazar denizi ile Tanrı dağları arasında ki geniş topraklarda yaşarken,M.Ö VI.yüzyılda Karadeniz'in kuzeyine gelmişler,Tuna nehrine ve Macar ovalarına kadar yayılmışlardır.

İskitler atlı göçebe bir kavimdi. Ekonomileri tarım ve hayvancılığa dayanıyordu. Sanat eserlerinde **hayvan üslubu** görülmektedir. İskitler M.S II. yüzyılda diğer kavimlere karışarak kaybolmuşlardır.

İSKİTLER

ARAL
GÖLÜ

HAZAR DENİZİ

• DOĞU AKDENİZ UYGARLIĞI

a-Fenikeliler:

Fenikeliler **Sami asıllı** bir kavimdir. Lübnan Dağları ile Doğu Akdeniz kıyıları arasındaki bölgede yaşamışlardır. M.Ö. 2000 yılında devletlerini kurdular. **Toprakları tarıma elverişli olmadığı için deniz ticareti yaptılar. Asurlular, Babilliler ve Persler tarafından yıkıldılar.**

Bir süre Mısır egemenliğine giren Fenikeliler , onların nüfuzundan ancak MÖ.XIV. Yüzyılın sonunda çıkmışlardır. MÖ.IX yüzyıldan itibaren sık sık Fenike üzerine sefer düzenleyen Asurlular bölgeyi kısa aralıklarla hakimiyetleri altına almışlardır. Fenike, MÖ.VI.yüzyılda da Perslerin istilasına uğramıştır. Daha sonra Büyük İskender tarafından zapt edilen Fenike,MÖ.65 yılında Roma'nın Suriye eyaletine bağlanmıştır.

Roma'nın yükselişi

- MÖ 264'te Roma ve İtalicler
- 201'e kadar alınan yerler
- 146'ya kadar alınan yerler
- MÖ 44'e kadar alınan yerler

Latince'de l'lar l olarak okunur, C = K.

Fenikeliler, ürünlerini satmak ve ihtiyaç duydukları altın,gümüş,bakır,kalay gibi madenleri temin etmek için Akdeniz kıyılarında **ticaret kolonileri** meydana getirmişlerdir. Bunlardan en ünlüsü Tunus'taki **Kartaca**'dır.

Romalıları korkularından kurtaralım

- Anibal, M.Ö. 202 yılında ana vatan Kartaca'da Roma ordularına “Zama Meydan Savaşı”nda mağlup oldu. Roma sulh yapılabilmesi için Anibal'ın teslimini şart koşunca Anibal memleketten ayrıldı. Uzun müddet Girit'te, Suriye'de gezdikten sonra, Anadolu'ya gelip Bitinya kralına sığındı. Ancak Roma burada da peşini bırakmadı. Artık kaçacak gücü de yoktu. Bu yüzden ki Anibal zehir şişesini ağzına boşaltırken:
- - **“Romalıları korkularından kurtaralım” dedi.**
- Öldüğünde 60 yaşında olan Anibal'ın mezarı Gebze'dedir.

- Ticaret aracılığıyla doğu ülkeleri ile Akdeniz arasında kültürel bir etkileşim sağlamışlardır. Ön Asya Uygarlığının Ege Havzası'na taşındılar.
- Kendilerine özgü 22 harfli bir Fenike Alfabesi kullandılar.

- Soru: Fenikelilerin dünya medeniyetine katkıları nelerdir?
- Cevap: Fenikeliler 18 harften oluşan Uygur alfabesini getirmişlerdir.
- Soru: Fenikeliler hangi alanlarda ileri bir medeniyet meydana getirmişlerdir?
- Cevap: Denizleri genişlettiler.

MÖ 1000'li yıllarda Filistin

B-İbraniler:

İbraniler Sami asıllı bir kavimdir.

M.Ö.1040'lara doğru Filistin'de ilk devletlerini kurdular.

Bu krallığın başına geçen Hz. Davut, Kudüs şehrini kurarak başkent yapmıştır.

MÖ.VI.yüzyılın ikinci yarısında da Eski Yahudi Devleti'ni Babilliler yıktı. Babilliler Yahudileri Babil'e sürgün ettiler. Babiller Mescid-i Aksa'yı da yıkmışlardır. Pers hükümdarının Babil'i alması üzerine esaretten kurtularak Kudüs'e gelerek Mescid-i Aksa'yı yeniden inşa etmişlerdir.

- Süleyman zamanında İsrail Devleti ve Yahudi Devleti olmak üzere ikiye ayrıldılar. Eski İsrail Devleti'ni Asurlular yıktı.
- Romalılar tarafından MÖ.70 yılında ikinci kez dünyanın dört bir tarafına sürülmüşlerdir.
- 1948'de İsrail Devleti yeniden kuruldu.

Yahudiler, tek tanrılı din
olan Musevilğe inandılar.
Musevilik, sadece Yahudilere
ait bir dindir. İbranilere ait
en önemli sanat eseri,
Kudüs'teki Hz. Süleyman
Tapınağı (Mescid-i Aksa)'dır.

Gerçek ana

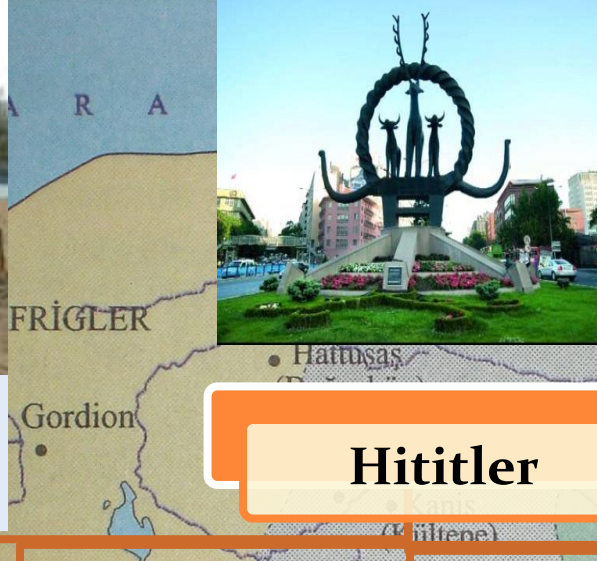
- Hz. Süleyman'ın karşısına getirilen iki kadın, ortalarında bulunan çocuğun kendi çocukları olduğunu iddia ediyorlardı. Hz.Süleyman halkın ve devlet adamlarının önünde bu meseleyi şöyle halletti. Hz.Süleyman kadınlara:
- -“Bir çocuğun annesi bir tane olur, ama sizler iki kişisiniz. Gelin bu işi kardeşçe halledelim” dedikten sonra, yanı başında bulunan cellada şöyle dedi:
- -“Şu çocuğu al, tepesinden hayalarına kadar kesip ikiye ayır, bir parça bu kadına bir parçasını da öteki kadına ver.”
- -Cellad, çocuğu aldı kılıcı ile ikiye böleceği sırada kadınlardan biri acı bir çığlık atarak haykırdı:
- -“Allah adı için vurma.”
- Hz.Süleyman:
- -“Neden vurmasın?” dedi. Kadın ağlıyordu. Ötekisi gayet sakindi.
- Hz.Süleyman ağlamayan kadına dönüp:
- -“Sen verdiğim hükme razı mısın?” dediğinde kadın da “razıyım” diye cevap verdi. Bu sefer Hz. Süleyman:
- -“Gerçek ana, ağlayan ve çocuğun öldürülmesine razı olmayandır, çocuğu anasına veriniz. Diğeri de zindana atılsın.”

ANADOLU UYGARLIĞI

3 BİN YILLIK HİTİT BARAJI YENİDEN AÇILDI

Hititlerin bundan 3 bin 246 yıl önce Alacahöyük antik kentin-de inşa ettikleri tarihi baraj, yapılan kazı çalışmalarının ardından tekrar işlevsel hale getirildi.

Hititler

Anadolu'da bilinen ilk devlettir. Mısırlılarla Kadeş Savaşı ve Kadeş Antlaşmasını imzalamışlardır. Krallıkla yönetilirdi. Kralı denetleyen **Pankuş** adında bir meclis vardı. Kralın eşine **Tavananna** denirdi.

Başkentleri
Hattuşaş

Tarım,
hayvancılık,
madencilik

Çok tanrılı dini inanış

Anadolu'da İlk
siyasi birlik
Mısırlılarla
yapılan ilk
yazılı antlaşma,
Kadeş.

www.tariheglencesi.com

Hattuşaş

Hattuşa bir asırdır kazılıyor, yüz yıl daha kazılacak

UNESCO'nun Dünya Kültür Mirası Listesi'nde yer alan 7 bin yıllık Hattuşa'daki arkeolojik kazılar 104. yılına girdi. Çorum'un Boğazkale ilçesindeki antik kentteki kazıların yüz yıldan daha fazla süreceği öğrenildi. Hattuşa'daki tarihi kalıntıları ortaya çıkarmak için ilk arkeolojik kazı çalışmaları 1906 yılında yapıldı. 104 yıldır devam edilen ka-

zılarda tarihe ışık tutacak birçok eser gün yüzüne çıkarıldı. Çıkarılan eserlerden en önemlisi tarihin ilk yazılı antlaşması olan Kadeş tabletleri. M.Ö. 1280'de Mısırlılar ile Hititler arasında imzalanan Kadeş ile birlikte tüm dünya Hattuşa'yı tanıma fırsatı buldu. Geçmiş 7 bin yıl öncesine dayanan kentte çıkarılan 31 bin 519 adet çivi yazılı tabletler sayesinde bir zamanların en bü-

yük medeniyetinin bilinmeyenleri ve o dönemin yaşam biçimi hakkında önemli bilgiler elde edildi. 2010 yılı, Hattuşa kazıları için yeni bir heyecanın başlaması anlamına geliyor. Kazı Başkanı Doç. Dr. Andreas Schachner, 7 bin yıllık Hattuşa'nın çekirdeğini oluşturan Aşağı Şehir bölgesinde önemli bulgulara rastlayacaklarını söyledi. **ÇORUM CİHAN**

İVRİZ KABARTMASI

Boğazköy Sfenksi 95 yıl sonra anayurdunda

ASLIHAN AYDIN ÇORUM

Yurdusından bu ayın başında Türkiye'ye getirilen Boğazköy Sfenksi yaklaşık 95 yılın ardından, akl vatana Çorum'daki yerine yerleştirildi. 1906-1912 yılları arasında Çorum Hamdi Bey tarafından yapılan kazılarda Ehit dönemine ait iki adet sfenks çıkarılmıştı. Başları insan suretinde, vücutları ise kaneç zolan seklinde olan sfenksler, 1917 yılın-

da restore edilmesi için Almanya'ya gönderilmişti. Almanya'da restorasyonu gerçekleştirilen sfenks 1924 yılında Jüde edildi. Daha sonra Berlin'de kurulan Bergama Müzesi'nde sergilenmeye başlandı. Türkiye Cumhuriyeti'nin daha önce de Jüdesini istediği eser ancak kazım aşımın başlaması Kültür ve Turizm Bakanı Ertuğrul Günay'a yollanarak Çorum'a getirildi.

İseler, restorasyonunun ardından Çorum Boğazköy Müzesi'ne getirildi. Sfenkslerin Çorum Boğazköy Müzesi'ne yerleştirilme töreni de din görevlilerinin katılımıyla, Bakan Günay açılış yaptığı törenle, eserin yaklaşık 100 yıllık hayatın ardından vatanına döndüğünü söyledi. Bakan Günay, Aşağı'da yaşayan her türlü insanın ait eseri koruma altına alınması gerektiğini söyledi.

Boğazköy Müzesi'ndeki açılışta konuşan Kültür ve Turizm Bakanı Ertuğrul Günay, Türkiye'den kaybolan Anadolu'nun içlerine çekilen tarihi eserlerin korunması ve tanıtımı noktasında çalışmaların sürdüğünü söyledi. FOTOĞRAF: AA, İLHAN ESKİMEZ/ANF

2 bin 700 yıllık anıt, hedef tahtası oldu

Hitit Kralı Varpalavas tarafından Milattan Önce 742-727 yılları arasında inşa ettirildiği tahmin edilen Konya'nın Halkapınar ilçesine bağlı İvriz köyündeki anıt, hem doğal tahribat hem de silahlarla yapılan saldırılar nedeniyle tahrip edilmiş durumda. Konya İl Genel Meclisi Üyesi İshak Acar, tarihi anıtla ilgili önlem alınmasını isteyerek, aksi halde eserin tarih olacağını bildirdi.

AYDIN HIZLIÇA KONYA

İSHAK ACAR, İL MECLİSİ ÜYESİ

Konya'nın Halkapınar ilçesine bağlı İvriz köyünde 2 bin 700 yıllık Hitit anıtı, kimliği meçhul kişilerce silahlı yapılan saldırılar nedeniyle zarar görüyor. Dünyadaki ilk yazılı tarih ve karnesine kaya anıtı olma özelliğini taşıyan eserin korunması için Konya İl Genel Meclisi'ne önerge verildi. Eserle ilgili inceleme yapacak heyet, raporunu gelecek ay meclise sunacak. Konya Ege İl Genel Meclisi Üyesi İshak Acar, tarihi anıtın sapanla atılan taşlara, havai tüfek saçmalarına, kurşunlara hedef olduğunu belirterek, önlem alınmasını istedi. Tarihi anıtta doğal tahribat nedeniyle derin çatlaklar oluştuğu bilgisini veren Acar, "Halkapınar'da bulunan ve geçmiş Milattan Önce 7. asra dayanan anıtta, yağmur ve kar sularının birikintisiyle çatlaklar oluştu. Buralara dolan kar ve yağmur sularının donmasıyla çatlaklar her geçen gün genişliyor. İl Genel Meclisi'ne bu konuda bir teklif sunduk. Hitit anıtının bakım ve onarımlarının yapılarak, koruma altına alınmasını istiyoruz. Anıt, her yıl binlerce yabancı turist tarafından ziyaret ediliyor. Önlem alınmazsa bir süre sonra bu mekân yok olacak," açıklamasında bulundu. Diğer yandan, İl Genel Meclisi Kültür ve Turizm Komisyonu'nun önümüzdeki günlerde Halkapınar'a giderek anıt ve çevresinde inceleme yapması bekleniyor. Komisyonun hazırlayacağı rapor, İl Genel Meclisi'nin ocak ayı birleşiminde görüşülerek karara bağlanacak. Anıtın, Milattan Önce 742-727 yılları arasında Kral Varpalavas tarafından yaptırıldığı tahmin ediliyor.

Hitit çalgılarıyla 3 bin 700 yıl sonra konser verildi

Hititlerin 3 bin 700 yıl önce kullandığı çalgılar yeniden gün yüzüne çıkılarak, Türk ve Japon sanatçıların katıldığı 'Güneşin Bahçesinde Japonya' adlı konserde notalarla buluştu. Valilik, belediye ve Çorum Vakfı işbirliğinde, Başbakanlık Tanıtma Fonu ile Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın katkısıyla düzenlenen konser Çorum Müzesi bahçesinde yapıldı. Cumhurbaşkanı Senfoni Orkestrası, Devlet Tiyatroları ve Japon sanatçıların katıldığı konserde Hititlere ait arp, davul, darbuka, çalpara, kaval, çifte kaval, boru, bağlama ve dünyanın en büyük liri ile Japonların shakuhachi, samisen, koto ve kotsuzumi gibi çalgıları kullanıldı. Oğuz Elbaş'ın yazıp yönettiği, müzigini Ertuğrul Bayraktar'ın bestelediği ve içinde tiyatral anlatımların yer aldığı senfo-

Türk ve Japon sanatçıların katıldığı 'Güneşin Bahçesinde Japonya' adlı konserde Hititlerin kullandığı çalgılara yer verildi. FOTOĞRAF: CİHAN, BURCİN DOĞAN

nik eserde, geleneksel Türk ve Japon müziginden örnekler sergiledi. Müzisyenler ise Hitit ve geleneksel Japon kıyafetleriyle konser verildi. Çok sayıda yerli ve yabancı dinleyenin katıldığı konser, vatandaşların büyük ilgi gösterdi. ÇORUM CL

HİTİT KRALLARININ GÜN BATIMI-NI İZLEDİĞİ TEPE. Çorum'un Boğazkale ilçesinde bulunan Hititlerin başkenti Hattuşa'da, kralların gün batımını izlediği 'Yıldız Tepesi' ve 'Kayalıboğaz Kanyonu', ziyaretçilerini bekliyor. Boğazkale Kaymakamı Murtaza Dayanç, Hitit medeniyetine başkentlik yapmış Hattuşa'daki doğal güzellikleri turizme kazandıracaklarını söylüyor. Hitit Kral Sarayı'nın bulunduğu Büyük Kale ile Büyük Kaya arasında bulunan Kayalıboğaz Kanyonu'nun sonundaki Yıldız Tepesi'nin doğal güzellikleri ile göz kamaştırdığını ifade ediyor.

2009

1. Hititlerin ilk zamanlarında,

- I. fethedilen toprakların yönetiminin prenslere verilmesi,
- II. prenslerin kendilerine verilen topraklara karşılık, savaş sırasında kralın ordusuna katılacak asker ve araba temin etmesi,
- III. ekonomilerinde hayvancılığın önemli bir yer tutması

durumlarından hangilerinin feodal timar sisteminin uygulandığını gösterdiği savunulabilir?

A) Yalnız I

B) Yalnız II

C) Yalnız III

D) I ve II

E) II ve III

- Soru: Pankuş nedir?
- Cevap: İhtiyar halkın kralı tahttan indirmesi.

Frigler

Kuzeybatı Anadolu'da kurulan bir devlettir. Kimmerler tarafından yıkılmışlardır.

Başkentleri
Gordiyon

Tarım,
hayvancılık,
madencilik

Çok tanrılı
dini inanış

İlk hayvan
hikayeleri
(fabl)
örnekleri

FRİGLER TÜMÜLÜS (YIĞMA TEPE)

KRAL MİDAS'IN MEZARI

www.tariheglencesi.com

Lidyalılar

Gediz ve Küçük Menderes nehirleri arasında kurulmuştur. Kral Yolu bunlar tarafından kullanılmıştır. Persler tarafından yıkılmışlardır.

Başkentleri
Sard

Ticaret, tarım,
Madencilik.
Kral yolu
Lidyalılar
tarafından
yapılmıştır.

Çok tanrılı dini
inancı

İlk para

LİDYALILAR'IN BAŞKENTİ SARD (MANİSA)

KARUN HAZİNELERİ

- *Ezop bir gün yolda giderken o bölgenin hakimine rast gelir. Hakim “Nereye gidiyorsun” diye sorar. Ezop “**Nereye gittiğimi bende bilmiyorum**” karşılığını verir. Bu cevaptan canı sıkılan hakim etrafındakilere emir verir, Ezop’u yakalatıp hapse koydurur. Bunun üzerine Ezop hakime der ki:*
- *-**Gördünüz mü, sözüm doğruymuş. Ben hapse gideceğimi nereden bilirdim?***

İyonlar

İyonya, İzmir ile Büyük Menderes nehri arasında kalan bölgenin adıdır. Ege Göçleri ile Yunanistan'dan göç ederek Anadolu'ya gelen Akalar tarafından kurulmuşlardır. En son Pers egemenliğini kabul etmişlerdir.

Tarım,
hayvancılık,
madencilik

Çok tanrılı dini inanış
Tanrıları insan biçiminde düşünmüşler

Anadolu'nun bilimsel alanda en gelişmiş uygarlığıdır.

**URARTU KRALİÇESİNE
AİT ALTIN YELPAZE SAPI
BULUNDU.** Van'daki Ayanis
Kalesi'nde yapılan kazılar-
da Urartu Kralı II. Rusa'nın
eşi Kraliçe Kakuli'ye ait ol-
duğu belirtilen 2 bin 700 yıllık altın yelpaze sapi bulun-
du. Paha biçilemeyen eser, Van Müzesi'nde sergileni-
yor. Yelpaze sapi tek parça döküm olarak yapılmış ve
daha sonra üzerine motif işlenmiş. Üzerinde Urartulara
ait çivi yazısıyla 'Bu eşya Kraliçe Kakuli'ye aittir' yazıyor.
Yelpazenin kuş kanadından yapıldığı tahmin ediliyor.

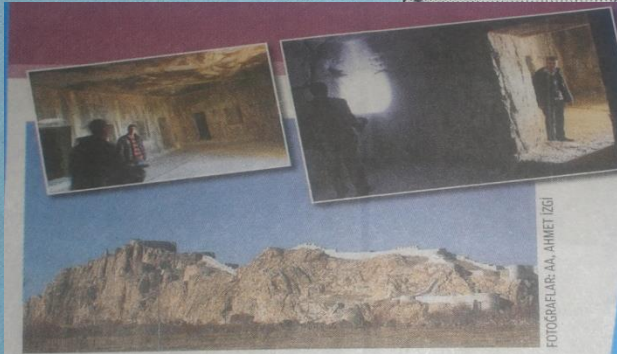
Urartular

**Başkentleri
Tuşpa'ydı.**

**Hayvancılık, tarım,
madencilik
Sulama kanalları
yapmışlardır.
Bunların bir kısmı
günümüze kadar
ulaşmıştır.**

**Çok tanrılı dini
inanış**

**Urartu
Devleti, Hazar
Denizi, Malatya,
Erzurum, Musul ve
Halep civarında
kurulmuştur.
Medler tarafından
yıkıldı.**

İşte Van Kalesi'nin kral odaları

Van Kalesi'nin batı bölümünde kilitli kapılar arkasında bu-
lunan Urartu Kralı I. Argişti ve ailesine ait 3 bin yıllık me-
zar odaları ilk kez görüntüledi. Her yıl çok sayıda yerli ve
yabancı turist tarafından ziyaret edilen kalenin kral odaları
ziyaretçilere kapalı tutuluyor. Yüzüncü yüzyıla kadar
retim Rafet Cevusoglu, mezar odalarına 24 basamaklı bir
merdivenle inildiğini, bu odaların Urartu mimarisinin en iyi
tasarım ve işçiliğine sahip olduğunu dile getiriyor. VAN AA

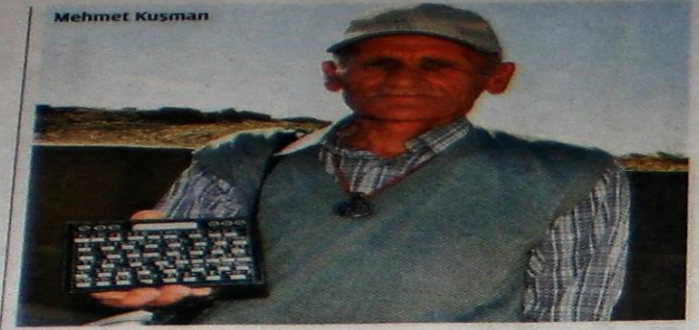
Urartular'dan kalma 100 esere Pergamon Müzesi ev sahipliği yapıyor

YUSUF SINAN VAN

Van-Toprakkale'de 20. yüzyılın başlarında yapılan kazılarda bulunan Urartu dönemine ait 100 eser, Almanya'nın başkenti Berlin'deki Pergamon Müzesi'nde sergileniyor. Kimler tarafından getirildiği bilinmeyen eserlerden, 'kartalbaşlı aslan heykeli', hanımağasına ait olduğu düşünülen heykel, altın madalyon, sadak (okluk) ve seramikler büyük ilgi çekiyor. Yine Urartular tarafından Tuşba'ya su götürmek için yaptırılan 'Keşiş Gölü yazıtı'nın orijinali de sergilenen eserler arasında. İsmi, Osmanlı döneminde İzmir'den Berlin'e taşınan Bergama Tapınağı'ndan alan müze, dünyanın en büyük ve en önemli koleksiyonlarını barındırıyor.

Van Valiliği ve İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nün ortaklaşa başlattığı tanıtım atağı devam ediyor. Vanlı turizmciler, İzmir, Ankara ve İstanbul'daki fuarların ardından bu kez dünyanın en büyük turizm fuarı olarak gösterilen Uluslararası Turizm Borsası Fuarı'na katılacak. Berlin'de yarın Kültür ve Turizm Bakanı Ertuğrul Günay'ın da katılacağı törenle açılacak olan fuar öncesi şehre giden Van heyeti, ilk olarak Pergamon Müzesi'ni gezdi. Berlin'deki Müzeler Adası'nda yer alan müze, binlerce esere ev sahipliği yapıyor. Günde 5 bin kişinin gezdiği yapıda, Urartu döneminden kalma 100 eserin yanı sıra Osmanlı döneminde Irak'tan götürülen İhtar Kapısı ve Türk-İslam eserleri koleksiyonu da yer alıyor.

Mehmet Kuşman

Urartucayı bilen 36 kişiden biri

Urartu ya da Çavustepe denince akla gelen isimlerin başında geliyor Mehmet Kuşman. Van'da Urartu Mehmet namıyla meşhur. 11 çocuk babası. Çocuklarının tümü üniversite okumuş. Bu bölgeye gelen arkeologlar ve turistler mutlaka Mehmet amca'yı buluyor. Kuşman'ın 1962'de kazı alanında işçi olarak çalışmasıyla hayatı değişmiş. O gün bugündür de Çavustepe'den ayrılmıyor. Her sabah erkenden yola çıkıp otostopla Çavustepe'ye geliyor: "Kazıda çalışmamın üçüncü senesiydi. Kazı başkanı Prof. Afif Erzen, sen bekçisin dedi. Bütün resmi işlemleri benim adıma yapmış. 65 yaşına kadar buranın resmi olarak bekçiliğini yaptım. Emekli olduktan sonra da hiç ücret talep etmeden devam ettim. Sabah 05.00'te her gün gelirim Çavustepe'ye. Sabah namazımı kılar, gelen turistleri gezdiririm."

Mehmet Kuşman, dünyada Urartuca konuşan 36 kişiden biri. Bu dili Türkiye'de Ali Dinçol ve eşi Belkis Dinçol'un bildiğini söylüyor. "Ben bekçiyim, onlar gibi olamam." diye başlıyor dili nasıl öğrendiğini anlatmaya: "Kazıda kitabeler çıkmıştı. Ne yazdığını okumak için Ankara'dan Emin Bilgic geldi. Bu yazı çok mu zor diye sormuştum kazı başkanı Afife Erzen Hoca'ya. "Evet çok zor! Ne yapacaksınız" diye sordu biraz da kızarak. "Öğrenmek istiyorum." deyince "Haydi oradan" diyerek beni bindirip savdı. Biraz zoruma gitti açıkçası ama vazgeçmedim. İlk olarak kazı ekiplerinde bulunan hocalardan yardım istedim. Pek öğrenebileceğime inanmadılar. İnancılığı görürce birkaç kitap verdiler, dille ilgili. Önce harfler üzerinde çalışmaya başladım. Urartu dilinin İngilizce-Cecen dil ailesinden olduğunu öğrenince o dillere ait birkaç kitap aldım. Urartuca ile bu diller arasındaki benzerlikler Urartucayı öğrenmemi kolaylaştırdı. "Mehmet Kuşman, Urartuca alfabe cetveli de hazırlamış. "Hazırladığım alfabe Urartucayı bilen hocaların önlerine koydum. Şaşırdılar. Urartu alfabesi elli üç harften oluşuyor. Beşi sesli. Öbürleri iki harfli bece." diyor.

Mehmet Amca, Çavustepe'de hediyeelik eşyalar satarak geçimini sağlıyor. Taşlara, Urartulara ait simgeler, harfler işleyerek kolye ve takı yapıyor. Bu takıların fiyatı 5 lira ile 100 lira arasında değişiyor. Urartucayı oğullarından birine öğretmiş. Oğlu Erzen, Mustafa Kemal Üniversitesi Kamu Yönetimi bölümünden mezun olmuş. Babasının yolundan gidiyor. O da Çavustepe bölgesinde hediyeelik eşya satıp turistlere yardımcı oluyor. Mehmet Kuşman, iki yıldır da Van Valisi ile birlikte Amerika'ya gidip Urartuları anlatıyor.

*Konuşmak ihtiyaç olabilir,
fakat susmak bir sanattır.*

Madamme De Stael

10/7/2011

Sevgi sessiz bir
kuştur;uçar kalp
denizinde.

Beydeba

10/7/2011

*Eğitimdir ki, bir milleti ya hür,
bağımsız, şanlı, yüce bir
toplum halinde yaşatır, ya da
bir milleti esarete ve sefalet
terk eder.*

M.Kemal ATATÜRK

www.tariheglencesi.com

10/11/2011

- **NOT:** Anadolu kültür ve medeniyet alanında kendinden önceki Mısır ve Mezopotamya'dan etkilenmiştir. İyonya'da bilimin gelişmesinde öz-gür düşünce ortamının olması ve ekonominin iyi olması etkili olmuştur.

- **BİRÇOK ŞEYİ EN KISA ZAMANDA YAPMANIN EN İYİ YOLU, BUNLARDAN YALNIZ BİRİNİ HEMEN YAPMAKTIR.**

• EGE VE YUNAN UYGARLIĞI

- Ege medeniyetini meydana getiren medeniyetler şunlardır. Yunan medeniyeti, Makedonya Medeniyeti, Trakya Medeniyeti, Anadolu Medeniyeti, Girit Medeniyeti ve Rodos Medeniyeti.

EGE VE YUNAN UYGARLIĞI

GİRİT

Cilalı Taş Devri'ne kadar
uzanmaktadır.

MİKEN

Akalar tarafından
oluşturulmuştur.
Boğazların hakimiyeti
için Truvalılarla
savaştlar. Bu savaşlar
Homeros'un İlyada
Destanına konu
olmuştur. Dorlar
tarafından
yıkılmışlardır.

YUNAN

Dorlar tarafından
oluşturulmuş bir
medeniyettir.
Klistenes kanunları
genel olarak sınıf
farklılıklarını ortadan
kaldırmaya yöneliktir.
Felsefe Ege havzasında
(Yunanistan ve Batı
Anadolu) ortaya
çıkmiştir.

İSKENDER İMPARATORLUĞU

Büyük İskender Asya seferi
ile Perslere son vermiş, doğu
ve batı kültürleri karışarak
Hellenistik Dönem
Medeniyeti (M.Ö.330-
M.Ö.30) oluşmuştur.
Hellenistik merkezlerinden
Bergama'da Parşömen kağıdı
bulunmuştur. Bergama,
Asklepion sağlık merkezi ve
Celcius Kütüphanesiyle
dünyanın önemli sağlık ve
kültür merkezlerinden biri
olmuştur.

A- Girit Medeniyeti

- Girit en parlak dönemini MÖ.2400-1400 tarihleri arasında yaşamıştır. En önemli yerleşim merkezi **Knossos**'tur. Girit Krallığına MÖ.1200 yıllarında **Dorlar** son vermiştir.

B-Miken Medeniyeti

- Miken Medeniyeti, **Akalar** tarafından oluşturulmuştur. Boğazların hakimiyeti için **Truvalılarla** savaştılar. Bu savaşlar **Homeros'un İlyada** Destanına konu olmuştur. **Dorlar** tarafından yıkılmışlardır.

C-Yunan Medeniyeti

- Yunan Medeniyeti, M.Ö. 1200 yılında **Dorlar** tarafından kuruldu. Yunan Medeniyeti denince akla **Polis** (şehir devletleri) gelir. Yunan Medeniyeti'ne ait en önemli polisler şunlardır. **Atina, Isparta, Korint, Tebai, Larissa, Magara.**

Yüzyılın definesi 'Elmalı Sikkeleri' ait olduğu topraklara getirildi

Antalya'nın Elmalı ilçesinden yurtdışına kaçırıldıktan 25 yıl sonra tekrar Türkiye'ye getirilen Elmalı Sikkeleri, Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nden Antalya Müzesi'ne nakledildi. 1984 yılında yapılan kaçak kazılar sonucu bulunan yüzyılın definesi bin 679 sikke, müzede oluşturulan özel bölümde sergilenecek

ve 26 Ekim'de düzenlenecek törenin ardından ziyarete açılacak.

Yunanlıların Persleri yenmeleri üzerine çok az sayıda basılan bu anı paraları 'yüzyılın definesi' olarak adlandırılıyor. Bu sikkelerden 1984 yılına kadar dünyada sadece 13 tanesinin varlığı biliniyordu. Elmalı Definesi'nde ise bu paralardan 14 tane bulunmaktaydı. Definenin

bulunmasıyla insanlık tarihinin bilinmeyen önemli bir bölümü aydınlanmış ve dünyada bilinen Dekadrahmi (10 drahmilik para) sayısı iki katına çıkmıştı. 18 Nisan 1984 tarihinde Antalya'nın Elmalı ilçesi Bayındır köyünde gerçekleştirilen kaçak kazılar sonucunda bulunan bin 900 gümüş sikke yurtdışına kaçırılarak

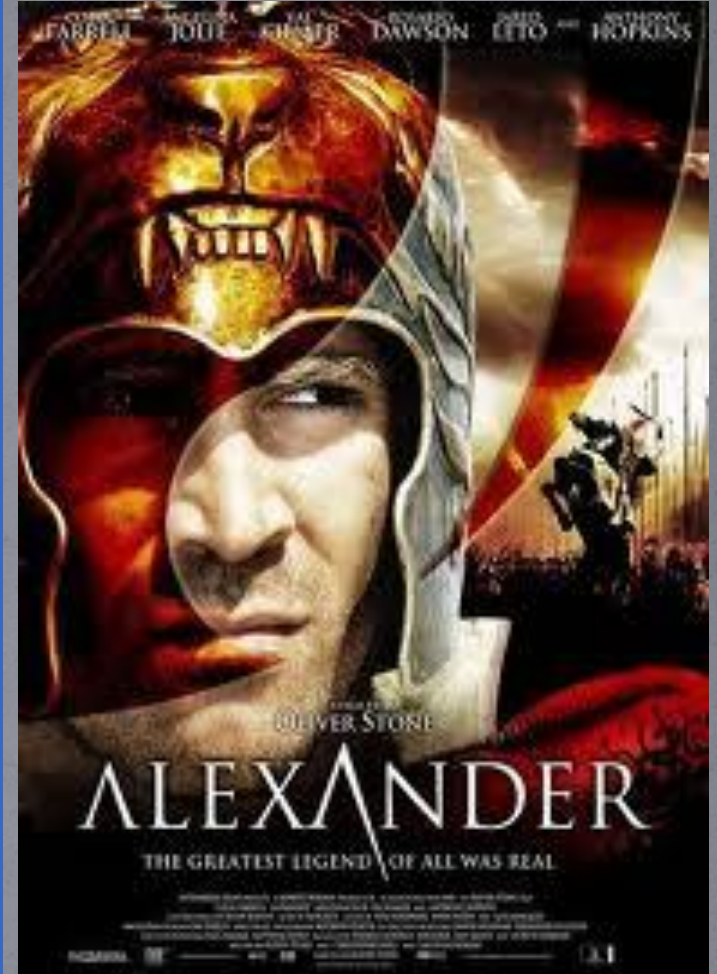
Avrupa ve ABD'deki müzayedelerde satışa sunuldu. Bir müzayede kataloğunda Elmalı'dan kaçırılan bir sikkenin fotoğrafının tesadüfen görülmesi üzerine uzun süren pazarlık ve hukuk süreci başlatıldı. Davalar sonucunda sikkeler 1999 yılında Türkiye'ye getirildi ve Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nde sergilenmeye başlandı. **ANTALYA AA**

• YUNAN KÜLTÜR VE UYGARLIĞI

Tarihte bilinen **ilk demokrasi** denemeleri Yunanistan'da görülür. Yunanistan'da sınıf farkını ortadan kaldırmak için **Drakon, Solon ve Kleistenes Kanunları** ortaya çıkmıştır. Yunanistan'da felsefenin öncülerinden **Sokrates, Platon, Aristoteles ve Thukidides** yetişmiştir. Eski Yunan'da sanat alanında heykelticiliğe önem verilmiştir.

- İSKENDER İMPARATORLUĞU
(MÖ.359- MÖ.323)

- Makedonya kralı Büyük İskender, M.Ö. IV. yy.'da Doğu'ya bir sefer Büyük İskender Asya seferi ile Perslere son vermiş, doğu ve batı kültürleri karışarak Hellenistik Dönem Medeniyeti (M.Ö.330-M.Ö.30) oluşmuştur.

Büyük İskender İmparatorluğu

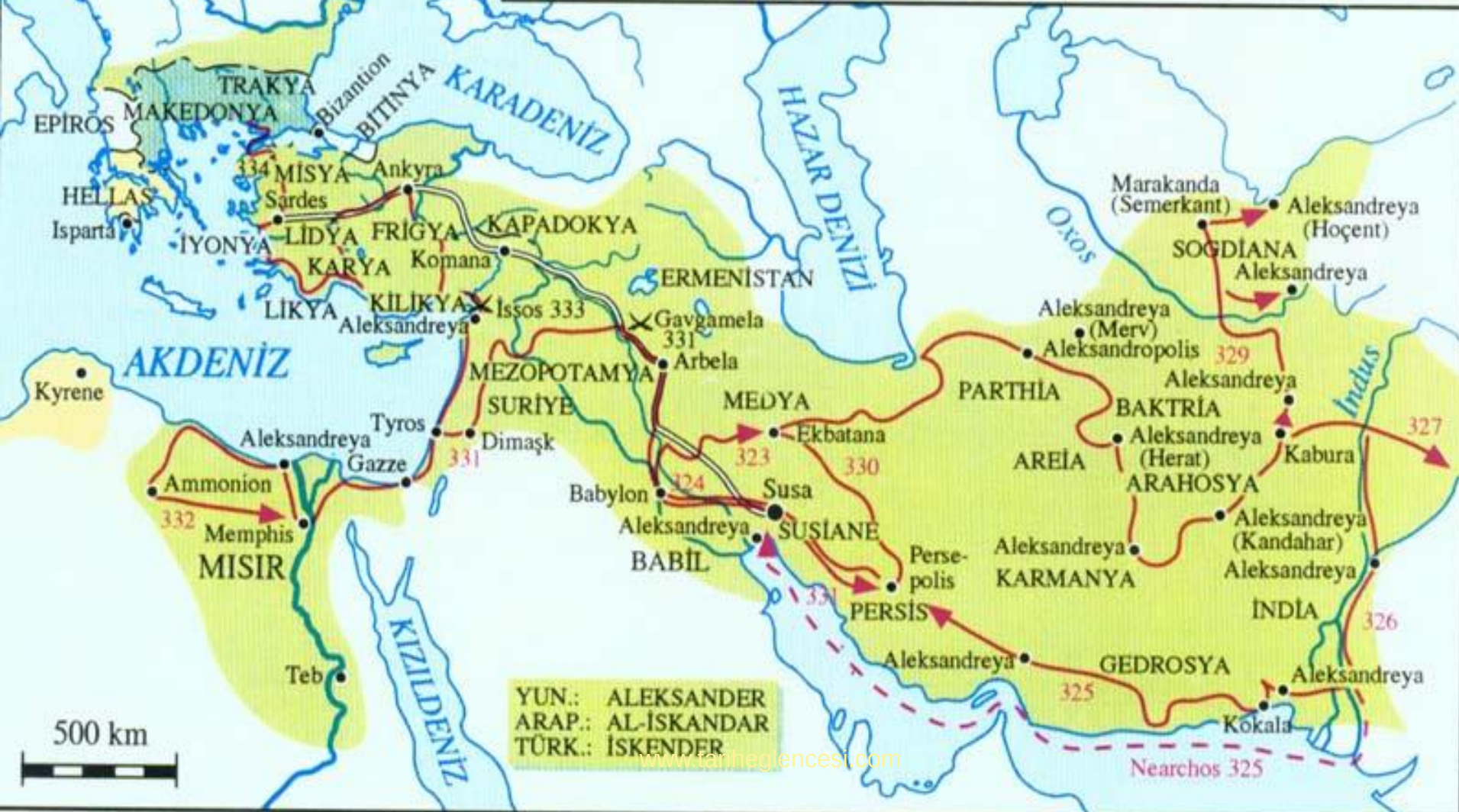
II. Philipp hakimiyetindeki
Makedonya (539–536)

Büyük İskender İmparatorluğu

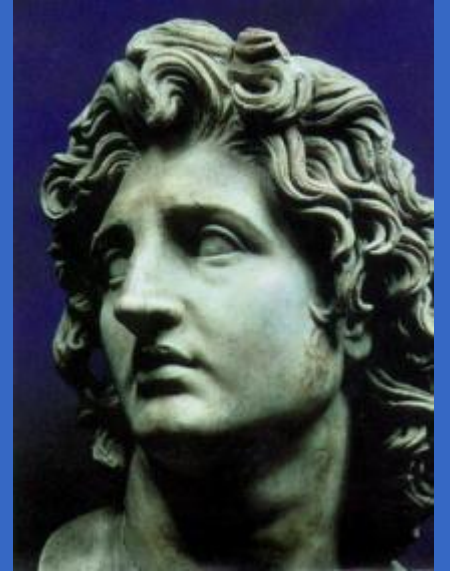
Bağlı yerler

Seferler
Muharebe

b

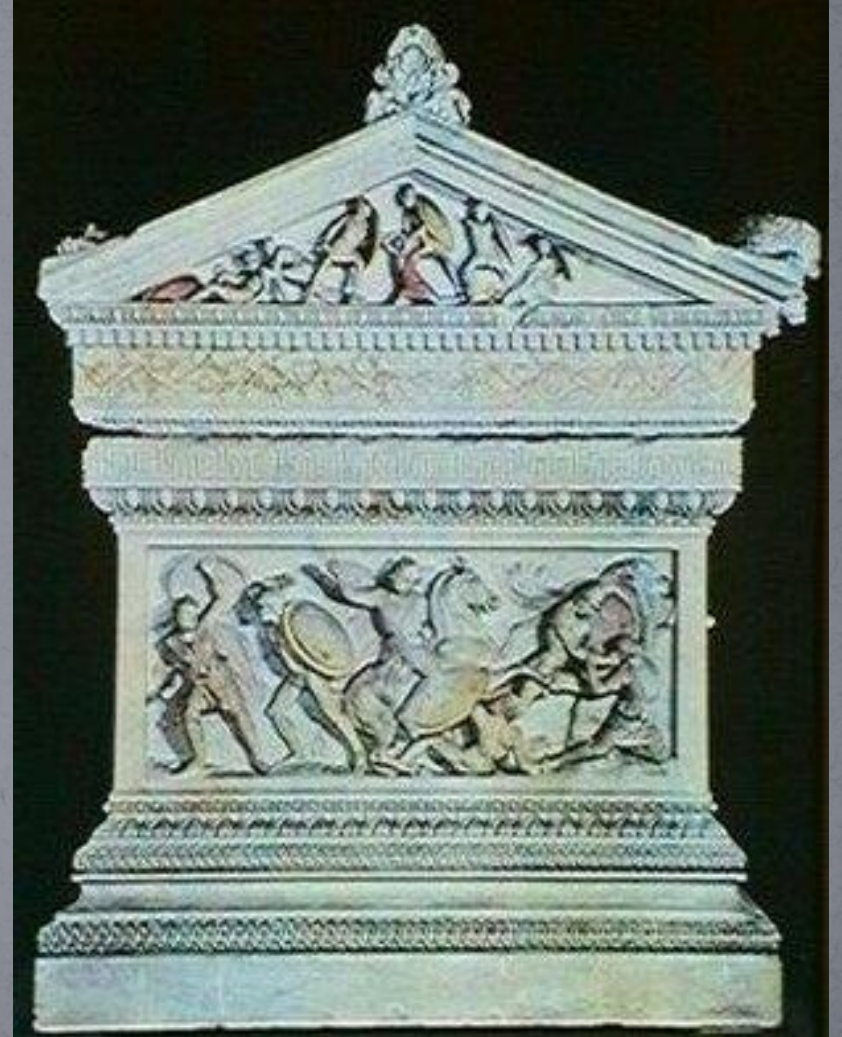
- Helen Medeniyeti'ne ait en önemli kültür merkezleri İskenderiye ve Antakya'dır.

- **HELEN MEDENİYETİ KÜLTÜR VE UYGARLIK**

Helen Medeniyeti'nde daha çok pozitif bilimlerde ilerleme görülmüştür. Helen Medeniyeti'nden günümüze kalan en önemli sanat eserleri, **Zeus sunağı** ve **İskender Lahiti**'dir.

İskender Lahti

• Şair Baki'nin Dostları

- Klasik şiirimizin büyük ustası Baki'ye sormuşlar,dostluk nedir diye..
- Cevap vermiş:
- Dostlukları bilmem;ama dostlar üç çeşittir. Bir dost vardır;gıda gibidir,insan onu her gün arar.Bir dost vardır;ilaç gibidir gereğinde aranır.Bir dost vardır;hastalığa benzer o seni arar..

ROMA İMPARATORLUĞU (MÖ.753-MS 476)

Güneş yılına dayalı takvimi geliştirerek Miladi takvimin temellerini, Fenike alfabesini geliştirerek Latin alfabesini oluşturmuşlardır. Oniki Levha Kanunları

Roma'da halk particiler ve plebler olarak ikiye ayrılmışlardır. Roma Latin kültürünü ve Katolik Hristiyanlığı temsil eder. Hristiyanlık Milano Fermanı (313) ile serbest bırakılmış ve 381 yılında Roma İmparatorluğu'nun resmi dini olmuştur. Devlet 395 yılında doğu ve batı olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Batı Roma 476 yılında yıkılmış, Doğu Roma 1453 yılına kadar yaşamıştır.

DOĞU ROMA (BİZANS) (395-1453)

395 tarihinden Fatih Sultan Mehmet'in 1453 yılında İstanbul'u fethine kadar yaşamıştır. Bizans Helen kültürünü ve Ortodoks Hristiyanlığı temsil eder. Ayasofya kilisesi bu dönemde yapılmıştır.

- **ROMA MEDENİYETİ**

- Roma şehir Devleti, M.Ö. 753'de Etrüskler tarafından kuruldu.M.S. 395 yılında Batı Roma ve Doğu Roma olmak üzere ikiye ayrıldı.Batı Roma İmparatorluğu, M.S. 476'da yıkıldı. Doğu Roma İmparatorluğu (Bizans), 1453'te Fatih Sultan Mehmet tarafından yıkıldı.

- Krallık Devri (M.Ö. 753-M.Ö. 510).
- Cumhuriyet Devri (M.Ö. 510-M.Ö. 27)
- İmparatorluk Devri (M.Ö. 27-M.S. 395).
- Bizans İmparatorluğunun yıkılması ile Orta Çağ bitti, Yeni Çağ başladı.

FOTOGRAF: AA, HAKAN GÖKTEPE

Stratonikeia Antik Kenti'nde yapılan kazılarda Romalıların, sattıkları ürünlerin ad ve fiyatlarını meclis duvarına yazarak sabitlediği görüldü.

Roma da enflasyonla mücadele etmiş

➤ Mugla'nın Yatağan ilçesindeki Stratonikeia Antik Kenti'nde ortaya çıkan bulgular, Romalıların yaklaşık bin 709 yıl önce enflasyonla mücadele ettiğini gösterdi. Kazı Başkanı Doç. Dr. Bilal Söğüt'ün verdiği bilgiye göre MS 301 yılında bölgede satılan tüm ürünlerin adları meclis binasının duvarlarına yazılmış. Fiyat enflasyonu ile mücadele kapsamında sabitlenmiş ve herkes belirlenen fiyatlara göre ürünlerini satıyormuş. Bunun dışında 5 liralık bir ürünü 3 liraya vermek istiyorlarsa, bunun 2 lirasını bir zengin karşılıyormuş. Satıcı 5 liraya satıyor, tüketici 3 liraya alıyor, aradaki farkı bir zengin karşıladığı için sorun yaşanmıyormuş. Yani dönemin zenginleri fiyatları sübvans ediyorlarmış. Söğüt, fiyatları sabitleyerek enflasyonun önüne geçme yönteminin, günümüzde de geçerli olduğunu söylüyor. **MUGLA AA**

FOTOGRAF: AA, OKAN ÖZER

Antalya'nın Serik ilçesinde açılan Aspendos Gladyatör Okulu'nda, Roma dönemindeki gladyatörlerin arenada gerçekleştirdiği dövüşler canlandırılıyor.

Gladyatörler Aspendos'ta yeniden tarih sahnesinde

➤ Roma dönemindeki gladyatörler, Antalya'nın Serik ilçesinde arenaya çıkıyor. Trakyalı köle Spartacus ile gladyatör okulundan kaçan gladyatörlerin Roma dönemindeki hikâyesinin anlatıldığı 'Spartacus' filmi, Antalya'da açılan Aspendos Gladyatör Arena'da adeta yeniden canlandırılıyor. Dövüşçüler her gün, kılıç, kalkan, mızrak, miğfer ve atlarla mizansen olarak dövüşüyor. Aspendos Antik Tiyatrosu yakınlarındaki alan üzerine kurulan Aspendos Gladyatör Okulu'nda eğitim alan oyuncular, beş dönümlük alanda Roma dönemindeki gladyatör dövüşlerini gerçekleştiriyor. El yapımı giysiler ve savaş aletlerinin kullanıldığı gösteriler için alanda Roma dönemi mimarisi örnek alınarak 800 kişilik izleme alanı ve Roma pazarı oluşturuldu. Aspendos Gladyatör Okulu Konsept Danışmanı Mehmet Bıçoğlu, tesisin tamamlandığını ve Roma döneminde gerçekleştirilen gladyatör dövüş-

- **ROMA MEDENİYETİ KÜLTÜR VE UYGARLIK**

- Roma halkı üç gruba ayrılırdı. Bunlar :

Patriciler : Her türlü hakka sahip olanlar.

(Yönetime katılabiliyor)

Plepler : Hiç bir siyasi hakkı olmayan çiftçi, köylü ve sanatkarlar.

Köleler : Ne siyasi ne de toplumsal hakka sahip.

- Roma şehri tarihte ilk büyük imparatorluğu oluşturmuştur.
- Roma döneminin en önemli özelliklerinden biri de **Oniki Levha Kanunları**'dır. Roma hukuku, birçok devletin hukukunun temelini oluşturmuştur.

- Romalılar gerek **Miladı takvimin** oluşturulmasında gerekse **Latin alfabesinin** oluşturulmasında önemli katkılarda bulunmuşlardır.
- Hristiyanlık Romalılar döneminde yayılmış, **313 yılında** serbest bırakılmış, **381** yılında da devletin resmi dini kabul edilmiştir.

- Kavimler Göçü'yle Roma imparatorluğu ikiye ayrılmış, böylece Doğu Roma İmparatorluğu (Bizans) ortaya çıkmıştır.
- Roma imparatorluğu'nun devamı olan **Bizans**, zaman içinde **Hellenistik doğu kültürünü** benimsedi. Mezhep olarak ta **Ortodoks Hristiyanlığı** benimsedi. **Roma** ise **Latin kültürünü** ve **Katolik Hristiyanlığı** benimsedi.
-
- **BAZI YENİLGİLERİN NEDENİ,İNSANLARIN İŞİ YARIDA BIRAKTIKLARINDA, BAŞARIYA NE KADAR YAKIN OLDUKLARINI BİLMEMELERİDİR.**

- Roma Medeniyeti'nden günümüze kalan en önemli sanat eserleri şunlardır :

Aspendos Tiyatrosu

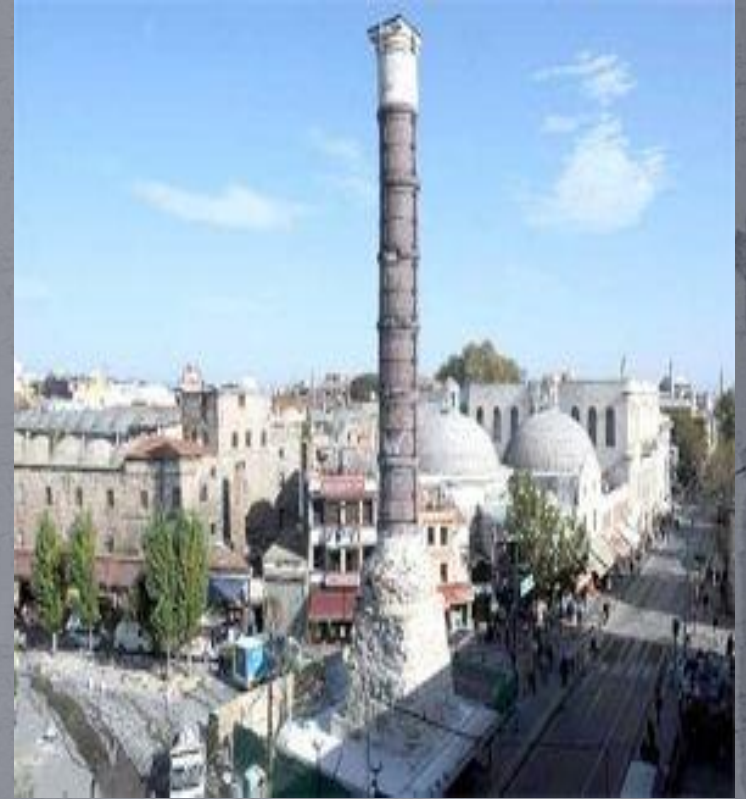
(Antalya), Ogust Mabedi

(Ankara), Elmadağ Su Yolu

(Ankara), Roma Hamamı (Ankara)

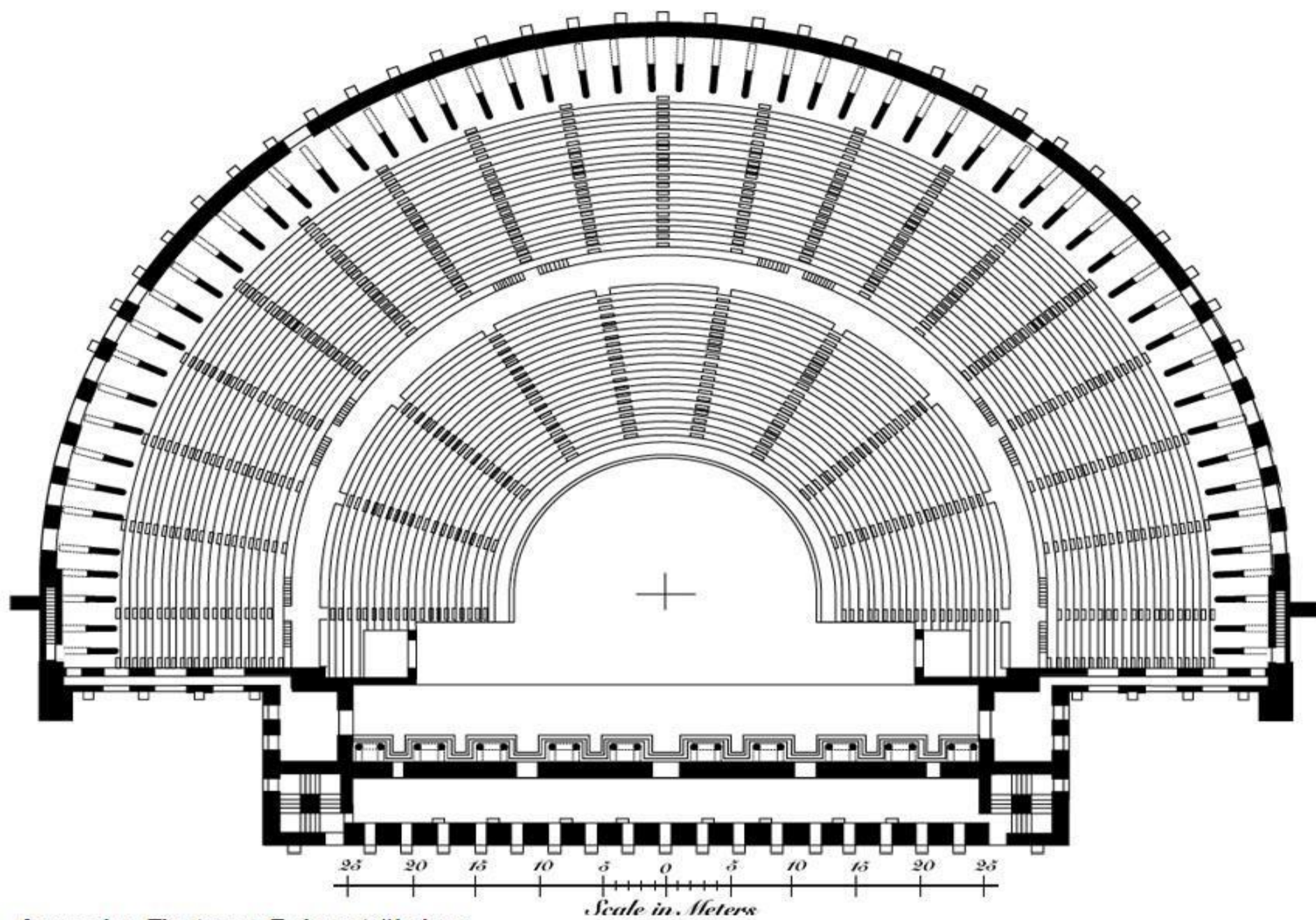
Bozdoğan Kemerli

(İstanbul), Çemberlitaş (İstanbul)

- **Aspendos**, Serik ilçesinin 8 kilometre doğusunda, Köprüçayı'nın dağlık bölgesinden düzlüğe ulaştığı yerde MÖ 10. yüzyılda **Akalar** tarafından kurulmuş ve antik devrin mamur zengin kentlerinden biridir. Buradaki Tiyatro M.S. 2. yüzyılda Romalı'lar tarafından inşaa edilmiştir. Kent biri büyük, biri küçük iki tepe üzerine kurulmuştur.

Aspendos Tiyatrosu, Rekonstrüksiyon

Theatron; g99x73m. Orkestra; g24x20m. Skene; g49.5x7m

www.tariheglencesi.com

Yozgat'ın Sarıkaya ilçesinde tarihi Roma hamamını ortaya çıkarmak için yapılan kazı çalışmaları devam ediyor. FOTOĞRAF: CİHAN, FERHAT ÖZER

Tarihî Roma hamamı gün yüzüne çıkıyor

Yozgat'ın Sarıkaya ilçesinde bulunan tarihi Roma hamamını kurtarma çalışmaları başladı. Tarihî hamamda kazı çalışmalarının başladığını söyleyen Sarıkaya Belediye Başkanı Ali Osman Erbir, gün yüzüne çıkarılacak tarihi yapının turizme kazandırılacağını söyledi. Başkan Erbir, ilçenin tarihi Roma dönemine ait bir yerleşim merkezi olduğunu belirterek "Araştırmalarımıza göre o dönemde buranın ismi Opel'miş. 7 bin nüfusa sahip bu yöredeki kaplıcalarının şifalı olduğu, Roma kralının hastalanan kızına şifa bulmak için buraya bir hamam yaptırdığı bilinmekte." dedi. Tarihî Roma hamamı kalıntılarının bölgenin ayakta duran en eski tarihi eseri olduğunu ifade eden Erbir, "Bu eseri tarihi kültürel mirasımıza kazandırmak istiyoruz. Kazı çalışmaları kapsamında Cumhuriyet'in ilk yıllarında Ilık Hamam olarak bilinen bölme açığa çıkarıldı." dedi. **FERHAT ÖZER YOZGAT**

Elmadağ Su Yolu

BOZDAĞAN KEMERİ

Evreka

Arşimed hamamda, tasın suyun
üzerinde duruşundan ilham alıyor
ve o anda üzerinde uğraştığı
problemin çözümünü buluyor...
Tası eline alıp peştemalla fırlıyor
sokağa ve bağılıyor; “Evreka!
Evreka! (Buldum)” Hamamcı
Arşimed’in peşinden fırlıyor ve
bağılıyor; “Ner’den buldun bee!.. O
bizim hamamın tası!..”

www.tariheglencesi.com

M.Ö. VI. YÜZYILDAN M.S. XI. YÜZYILA KADAR ANADOLU

(PERSLER, İSKENDER İMPARATORLUĞU, ROMA
İMPARATORLUĞU, BİZANS İMPARATORLUĞU)
KÜLTÜR VE MEDENİYET ÖZELLİKLERİ

- Persler, Lidyalılardan kalan Kral yolunu onararak ticaretin canlanmasını sağladılar.
- Persler kültürel açıdan Anadoludan etkilenmişlerdir.

- Büyük İskender'in Asya seferiyle doğu ve batı kültürleri kaynaşarak **Hellenistik medeniyeti** oluşmuştur.(m.ö.330-m.ö.30)
- Hellenistik medeniyetin merkezlerinden **Bergama**'da ilk defa **Parşömen kağıdı** kullanılmaya başlanmıştır.

- *Eski Roma'da eyalet valilerinden biri, Kayser Tiberius'a vergilerin artırılmasını teklif edince ondan şu cevabı almış: "İyi çoban koyunlarının yününe kırpar ;ama derisini yüzmez."*

GAYESİ OLMAYAN KİMSE , ÇALIŞMAKTAN ZEVK ALAMAZ.

Emille Raux

2009/8/15

www.tariheglencesi.com

A landscape photograph showing a field of tall, dry grass in the foreground. In the middle ground, there is a body of water (a lake or reservoir) surrounded by green trees and shrubs. In the background, there are rolling hills and mountains under a sky filled with large, white and grey clouds. The lighting suggests it might be late afternoon or early morning.

"Bilgi olmayan yerde cehalet ilim olur."

GEORGE B. SHAW

22/7/2011